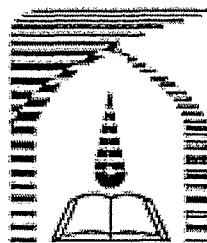

١٠١٤

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده علوم انسانی

رساله دوره دکتری روانشناسی

نقش ابعاد شخصیتی برونگردی و نوروزگرایی و خلق مثبت و منفی
در پردازش اطلاعات هیجانی و پاسخ‌های قلبی - عروقی

پروین رفیعی‌نیا

استاد راهنما:

دکتر پرویز آزاد فلاح

اساتید مشاور:

دکتر علی فتحی آشتیانی

دکتر کاظم رسول‌زاده طباطبایی

۱۳۸۷ / ۲ / ۵

تابستان ۱۳۸۶

۱۰۱۱۲

تائیدیه اعضای هیأت داوران حاضر در جلسه دفاع از رساله دکتری

اعضای هیأت داوران نسخه نهایی رساله خانم پروین رفیعی نیا تحت عنوان نقش ابعاد شخصیتی برونگردی و نوروزگرایی و خلق مثبت و منفی در پردازش اطلاعات هیجانی و پاسخ‌های قلبی-عروقی را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آن را برای تکمیل درجه دکتری پیشنهاد می‌کنند.

اعضای هیأت داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
استاد راهنما	دکتر پرویز آزاد فلاح	استادیار	
استاد مشاور	دکتر علی فتحی آشتیانی	استاد	
استاد مشاور	دکتر کاظم رسول زاده طباطبایی	استادیار	
نماینده تحصیلات تکمیلی	دکتر عباسعلی اللهیاری	استادیار	
استاد ناظر	دکتر علیرضا مرادی	دانشیار	
استاد ناظر	دکتر پروین کدیور	استاد	
استاد ناظر	دکتر عباسعلی اللهیاری	استادیار	
استاد ناظر	دکتر رسول روشن	استادیار	

۱۵۱۵۱۴

دستورالعمل حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسان‌ها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح در مورد نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرح‌های تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است موارد ذیل را رعایت نمایند:

ماده ۱: حقوق مادی و معنوی پایان‌نامه‌ها / رساله‌های مصوب دانشگاه متعلق به دانشگاه است و هرگونه بهره‌برداری از آن باید با ذکر نام دانشگاه و رعایت آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مصوب دانشگاه باشد.

ماده ۲: انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه / رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی می‌باید به نام دانشگاه بوده و استاد راهنما نویسنده مسئول مقاله باشند.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه / رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳: انتشار کتاب حاصل از نتایج پایان‌نامه / رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه باید با مجوز کتبی صادره از طریق حوزه پژوهشی دانشگاه و بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب انجام شود.

ماده ۴: ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه / رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق حوزه پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵: این دستورالعمل در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۱۳۸۴/۴/۲۵ در شورای پژوهشی دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا است و هرگونه تخلف از مفاد این دستورالعمل، از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری خواهد بود.

تقدیم به

آنان که جویای دانشند
تا روشنی بخش زندگی بشر باشند.

تشکر و قدردانی

از استاد بزرگوار جناب آقای دکتر پرویز آزاد فلاح که همواره از راهگشایی‌ها و رهنمودهای‌های ارزشمند ایشان بهره‌مند بوده‌ام، و از راهنمایی‌های بی‌دریغ اساتید ارجمند جناب آقای دکتر علی فتحی آشتیانی و جناب آقای دکتر کاظم رسول زاده طباطبایی سپاسگزارم؛ از جناب آقای دکتر علیرضا مرادی، سرکار خانم دکتر پروین کدیور، جناب آقای دکتر عباسعلی الهیاری و جناب آقای دکتر رسول روشن که داوری این رساله را پذیرفتند، و از همکاری جناب آقای دکتر علی زاده محمدی و دوستان گرامی، خانم‌ها نند/ نظربلند و سمیرا حیدری قدردانی می‌نمایم.

چکیده

در پژوهش حاضر، از یک سو نقش ابعاد شخصیتی برونگردی و نوروزگرایی در پردازش اطلاعات هیجانی و نقش تعدیل‌کننده خلق مثبت و منفی در این رابطه بررسی شد و از سوی دیگر، نقش ابعاد شخصیتی برونگردی و نوروزگرایی در تعدیل اثر حالت‌های خلقی مثبت و منفی بر پاسخ‌های قلبی-عروقی، مورد بررسی قرار گرفت.

ابتدا ۶۵۴ نفر از دانشجویان دختر دانشگاه تربیت مدرس، نسخه تجدید نظر شده پرسشنامه شخصیتی آیزنک را تکمیل نمودند؛ سپس بر اساس نمره‌های انتهایی توزیع در دو بعد شخصیتی برونگردی و نوروزگرایی، ۴ گروه، شامل گروه‌های برونگرد، درونگرد، نوروزگرا و پایدار هیجانی (هر گروه ۳۰ نفر؛ مجموعاً ۱۲۰ نفر) انتخاب شدند. روی هر یک از آزمودنی‌ها در دو جلسه با فاصله دو تا چهار هفته، کاربندی آزمایشی اعمال گردید؛ بدین ترتیب که در یک جلسه خلق مثبت و در جلسه دیگر، خلق منفی به آنها القا شد. میزان فشارخون و ضربان قلب آزمودنی‌ها در پیش و پس از فرایند القای خلق، اندازه‌گیری و ثبت گردید. پس از هر مرتبه القای خلق، آزمودنی‌ها سه تکلیف شناختی یادآوری آزاد، درجه‌بندی احتمال و تکمیل داستان را انجام دادند.

با توجه به نتایج به دست آمده، افراد برونگرد، در موقعیت خلقی مثبت نسبت به موقعیت خلقی منفی، قضاوت و تفسیر مثبت‌تر، و افراد نوروزگرا در موقعیت خلقی منفی نسبت به موقعیت خلقی مثبت، قضاوت و تفسیر منفی‌تری داشتند؛ اما در تعداد واژه‌های مثبت و منفی یادآوری شده به وسیله افراد برونگرد و افراد نوروزگرا، در موقعیت خلقی مثبت نسبت به موقعیت خلقی منفی، تفاوت معناداری وجود نداشت. در مورد پاسخ‌های قلبی-عروقی در همه آزمودنی‌ها، در موقعیت خلقی مثبت در مقایسه با موقعیت خلقی منفی، میزان فشارخون سیستولیک نسبت به میزان آن در مرحله خط پایه، با کاهش بیشتری همراه بوده است و در موقعیت خلقی منفی در مقایسه با موقعیت خلقی مثبت، میزان ضربان قلب بعد از مرحله القای خلق، نسبت به میزان آن در مرحله خط پایه، افزایش یافته است. گرچه نتایج نمایانگر تأثیر معنادار متغیر خلق بر میزان تغییرپذیری فشارخون سیستولیک و ضربان قلب است، ابعاد شخصیتی برونگردی و یا نوروزگرایی این اثر را تعدیل نکردند.

در مجموع، یافته‌های پژوهش حاضر حاکی از آن است که حالت‌های خلقی القا شده، آمادگی‌های بنیادی به سوگیری در پردازش اطلاعات هیجانی را تعدیل می‌کنند و همچنین نقش این حالت‌های خلقی در راستای سلامت جسمانی، نیز قابل توجه است.

واژگان کلیدی: برونگردی، نوروزگرایی، خلق، همگرایی با هیجان، پردازش اطلاعات، پاسخ‌های قلبی-عروقی.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول: مقدمه و بیان مسأله	۲ - ۲۴
۱-۱- مقدمه	۲
۲-۱- بیان مسأله	۸
۳-۱- ضرورت و هدف‌های پژوهش	۱۷
۴-۱- فرضیه‌های پژوهش	۲۰
۵-۱- تعاریف نظری و عملیاتی متغیرهای اساسی پژوهش	۲۱
۶-۱- خلاصه فصل	۲۴
فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهش	۲۶ - ۸۶
۱-۲- نکات کلی	۲۶
۲-۲- شخصیت و تبیین‌های زیستی از دیدگاه آیزنک	۲۷
۳-۲- رابطه ابعاد شخصیتی در نظریه‌های آیزنک و گری	۲۸
۴-۲- عاطفه، هیجان و خلق	۳۰
۵-۲- ارتباط بین ابعاد شخصیتی برون‌گردی و نوروزگرایی و خلق مثبت و منفی	۳۲
۶-۲- همگرایی با هیجان	۳۸
۱-۶-۲- نظریه‌های همگرایی با هیجان	۳۸
الف) نظریه شبکه عاطفی	۳۸
ب) روان‌بنه خویشتن هیجانی	۳۹
ج) قابلیت دسترسی سازه و "حلقه شناختی"	۴۰
د) الگوی الهام عاطفه	۴۰
۲-۶-۲- آثار حالت‌های خلقی موقت بر پردازش اطلاعات هیجانی	۴۳

۴۷ ۲-۶-۳- شواهدی در رابطه با همگرایی با خلق
۵۷ ۲-۶-۴- نقش صفات شخصیتی پایدار در پردازش اطلاعات هیجانی
۵۸ ۲-۶-۵- شواهدی در رابطه با اثر شخصیت بر پردازش هیجانی
۶۲ ۲-۶-۶- تبیین‌هایی برای آثار ناهمگرایی با خلق و ناهمگرایی با صفت
۶۲ الف) تنظیم خلق
۶۴ ب) خلق القا شده در برابر خلق طبیعی
۶۵ ج) تخصیص هیجانی
۶۶ د) مشکل در نوع تکالیف مورد استفاده
۶۷ ه) شیوه‌های القای خلق
۶۸ و) فقدان توجه همزمان به خلق و شخصیت
۶۸ ۲-۶-۷- نقش تعاملی شخصیت و خلق در پردازش اطلاعات هیجانی
۷۶ ۲-۷- اثر هیجان و خلق بر مکانیسم‌های جسمانی
۷۸ ۲-۸- تأثیر خلق بر پاسخ‌های قلبی- عروقی
۸۲ ۲-۹- شخصیت و مکانیسم‌های جسمانی
۸۴ ۲-۱۰- خلق، شخصیت و پاسخ‌های قلبی- عروقی
۸۶ ۲-۱۱- خلاصه فصل
۹۶-۸۸ فصل سوم: روش پژوهش
۸۸ ۳-۱- طرح پژوهش
۸۸ ۳-۲- جامعه آماری، گروه نمونه مورد مطالعه و روش نمونه‌گیری
۸۹ ۳-۳- ابزار و مقیاس‌های پژوهش
۸۹ ۳-۳-۱- نسخه تجدید نظر شده پرسشنامه شخصیتی آیزنک (EPQ-R)
۹۰ ۳-۳-۲- روش القای خلق
۹۱ ۳-۳-۳- مقیاس عاطفه مثبت و عاطفه منفی

۹۲ تکالیف شناختی ۴-۳-۳
۹۲ الف- تکالیف تکمیل داستان
۹۳ ب- تکالیف یادآوری آزاد
۹۳ ج- تکالیف درجه بندی احتمال
۹۴ ۴-۳- روند اجرای آزمایش
۹۵ ۵-۳- روش تجزیه و تحلیل داده‌ها
۹۶ ۶-۳- خلاصه فصل

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها ۹۸-۱۲۲

۹۸ ۱-۴- اطلاعات توصیفی گروه نمونه
۹۹ ۲-۴- شاخص‌های توصیفی متغیرهای شخصیتی و تکالیف شناختی
۱۰۳ ۳-۴- تحلیل‌های آماری مربوط به فرضیه اول و دوم
 ۱-۳-۳- بررسی ارتباط بین متغیرهای E و N و متغیرهای مربوط به عملکرد در تکالیف شناختی در دو موقعیت خلقی مثبت و منفی بر اساس آزمون‌های همبستگی
۱۰۳ ۲-۳-۴- رگرسیون متغیرهای تکالیف شناختی بر متغیرهای E و N در دو موقعیت خلقی مثبت و منفی
۱۰۶ ۳-۳-۴- آثار ابعاد شخصیتی و موقعیت‌های خلقی بر عملکرد در تکالیف شناختی
۱۰۹ ۴-۳-۴- مقایسه عملکرد گروه‌ها در تکالیف شناختی در هر موقعیت خلقی
۱۱۰ ۵-۳-۴- تفاوت عملکرد هر گروه در تکالیف شناختی در دو موقعیت خلقی مثبت و منفی
۱۱۴ ۴-۴- شاخص‌های توصیفی مربوط به پاسخ‌های قلبی- عروقی
۱۱۶ ۵-۴- تحلیل‌های آماری مربوط به فرضیه سوم و چهارم
 ۱-۵-۴- بررسی ارتباط بین متغیرهای E و N و تغییرپذیری پاسخ‌های قلبی- عروقی در دو موقعیت خلقی مثبت و منفی بر اساس آزمون‌های همبستگی
۱۱۷ ۲-۵-۴- آثار موقعیت‌های خلقی و ابعاد شخصیتی بر تغییرپذیری پاسخ‌های قلبی- عروقی
۱۱۸ قلبی- عروقی

۱۲۰	۴-۵-۳- تفاوت میزان تغییرپذیری پاسخ‌های قلبی- عروقی هر گروه در دو موقعیت خلقی مثبت و منفی
۱۲۱	۴-۵-۴- مقایسه میزان تغییرپذیری پاسخ‌های قلبی- عروقی گروه‌ها در هر موقعیت خلقی
۱۲۳	۴-۶- خلاصه فصل
فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری ۱۲۵-۱۳۸	
۱۲۶	۵-۱- بحث و نتیجه‌گیری
۱۳۶	۵-۲- محدودیت‌ها
۱۳۷	۵-۳- پیشنهادها
۱۳۸	۵-۴- خلاصه فصل
فهرست منابع ۱۳۹-۱۴۶	
۱۳۹	الف- منابع فارسی
۱۳۹	ب- منابع انگلیسی
پیوست‌ها ۱۴۸-۱۵۴	
۱۴۸	الف- نسخه تجدیدنظر شده پرسشنامه شخصیتی /یزنک (مقیاس‌های برونگردی، نوروزگرایی و دروغ)
۱۵۰	ب- متن‌های کوتاه برای القای خلق
۱۵۱	ج- مقیاس عاطفه مثبت و عاطفه منفی
۱۵۲	ه- تکلیف درجه‌بندی احتمال
۱۵۳	و- تکلیف تکمیل داستان
۱۵۴	ز- تکلیف یادآوری آزاد
۱۵۵	چکیده انگلیسی

فهرست جدول‌ها

صفحه	عنوان
۹۸	جدول ۴-۱: شاخص‌های توصیفی مربوط به سن افراد نمونه برحسب مقطع تحصیلی
۹۹	جدول ۴-۲: شاخص‌های توصیفی مربوط به ابعاد E ، N و L در هر یک از چهار گروه
۱۰۰	جدول ۴-۳: شاخص‌های توصیفی مربوط به عملکرد گروه‌ها در تکلیف درجه‌بندی احتمال رویدادهای مثبت در دو موقعیت خلقی مثبت و منفی
۱۰۰	جدول ۴-۴: شاخص‌های توصیفی مربوط به عملکرد گروه‌ها در تکلیف درجه‌بندی احتمال رویدادهای منفی در دو موقعیت خلقی مثبت و منفی
۱۰۱	جدول ۴-۵: شاخص‌های توصیفی مربوط به عملکرد گروه‌ها در تکلیف یادآوری آزاد واژه‌ها (محتوای مثبت) در دو موقعیت خلقی مثبت و منفی
۱۰۱	جدول ۴-۶: شاخص‌های توصیفی مربوط به عملکرد گروه‌ها در تکلیف یادآوری آزاد واژه‌ها (محتوای منفی) در دو موقعیت خلقی مثبت و منفی
۱۰۲	جدول ۴-۷: شاخص‌های توصیفی مربوط به عملکرد گروه‌ها در تکلیف تکمیل داستان (محتوای مثبت) در دو موقعیت خلقی مثبت و منفی
۱۰۲	جدول ۴-۸: شاخص‌های توصیفی مربوط به عملکرد گروه‌ها در تکلیف تکمیل داستان (محتوای منفی) در دو موقعیت خلقی مثبت و منفی
۱۰۳	جدول ۴-۹: ماتریس همبستگی بین ابعاد شخصیتی E و N و عملکرد در تکالیف شناختی در موقعیت خلقی مثبت
۱۰۴	جدول ۴-۱۰: ماتریس همبستگی بین ابعاد شخصیتی E و N و عملکرد در تکالیف شناختی در موقعیت خلقی منفی
۱۰۵	جدول ۴-۱۱: نتایج مربوط به تحلیل‌های رگرسیون گام به گام متغیرهای تکالیف شناختی بر متغیرهای E و N در موقعیت خلقی مثبت
۱۰۷	جدول ۴-۱۲: نتایج مربوط به تحلیل‌های رگرسیون گام به گام متغیرهای تکالیف شناختی بر متغیرهای E و N در موقعیت خلقی منفی
۱۰۸	متغیرهای E و N در موقعیت خلقی منفی

- جدول ۴-۱۳: نتایج تحلیل‌های واریانس اندازه‌های مکرر مربوط به آثار متغیرهای گروه و موقعیت خلقی بر عملکرد در تکالیف شناختی..... ۱۰۹
- جدول ۴-۱۴: نتایج آزمون‌های t گروه‌های مستقل برای مقایسه عملکرد گروه‌ها در تکالیف شناختی در هر موقعیت خلقی ۱۱۱
- جدول ۴-۱۵: نتایج آزمون‌های t اندازه‌های همبسته برای مقایسه عملکرد هر گروه در تکالیف شناختی در دو موقعیت خلقی مثبت و منفی ۱۱۳
- جدول ۴-۱۶: شاخص‌های توصیفی مربوط به تغییرپذیری فشارخون سیستولیک گروه‌ها در دو موقعیت خلقی مثبت و منفی ۱۱۵
- جدول ۴-۱۷: شاخص‌های توصیفی مربوط به تغییرپذیری فشارخون دیاستولیک گروه‌ها در دو موقعیت خلقی مثبت و منفی ۱۱۵
- جدول ۴-۱۸: شاخص‌های توصیفی مربوط به تغییرپذیری ضربان قلب گروه‌ها در دو موقعیت خلقی مثبت و منفی ۱۱۶
- جدول ۴-۱۹: ماتریس همبستگی بین متغیرهای E و N و تغییرپذیری پاسخ‌های قلبی-عروقی در موقعیت خلقی مثبت ۱۱۷
- جدول ۴-۲۰: ماتریس همبستگی بین متغیرهای E و N و تغییرپذیری پاسخ‌های قلبی-عروقی در موقعیت خلقی منفی ۱۱۸
- جدول ۴-۲۱: نتایج تحلیل‌های واریانس اندازه‌های مکرر مربوط به آثار متغیرهای موقعیت خلقی و گروه بر تغییرپذیری پاسخ‌های قلبی-عروقی..... ۱۱۹
- جدول ۴-۲۲: نتایج آزمون‌های t برای مقایسه میزان تغییرپذیری پاسخ‌های قلبی-عروقی هر گروه در دو موقعیت خلقی مثبت و منفی ۱۲۰
- جدول ۴-۲۳: مقایسه میزان تغییرپذیری پاسخ‌های قلبی-عروقی گروه‌ها در هر موقعیت خلقی..... ۱۲۱

فهرست تصویرها

صفحه	عنوان
۶۹	تصویر ۱-۲: رویکرد سنتی در رابطه با آثار صفات شخصیتی و حالت‌های خلقی بر پردازش هیجانی
۷۰	تصویر ۲-۲: رویکرد تعدیلی در رابطه با آثار صفات شخصیتی و حالت‌های خلقی بر پردازش هیجانی
۷۱	تصویر ۳-۲: رویکرد میانجی در رابطه با آثار صفات شخصیتی و حالت‌های خلقی بر پردازش هیجانی

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
	نمودار ۱-۴: مقایسه میانگین تغییرپذیری پاسخ‌های قلبی- عروقی افراد برونگرد و افراد
۱۲۲	درونگرد در موقعیت خلقی مثبت
	نمودار ۲-۴: مقایسه میانگین تغییرپذیری پاسخ‌های قلبی- عروقی افراد نوروزگرا و افراد
۱۲۲	پایدار هیجانی در موقعیت خلقی منفی

فصل اول:

مقدمه و بیان مسأله

۱-۱- مقدمه

آدمی در زندگی روزمره با محرک‌ها و نشانه‌های هیجانی فراوانی مواجه می‌شود؛ از دیر باز یک موضوع مهم برای بسیاری از پژوهشگران این بوده است که افراد چگونه نشانه‌های هیجانی را پردازش می‌کنند؛ به سخن دیگر افراد به کدام نشانه‌های هیجانی بیشتر توجه می‌کنند؛ کدامیک را بیشتر به خاطر می‌سپارند و بهتر به یاد می‌آورند و نشانه‌ها و اطلاعات هیجانی را چگونه تفسیر می‌کنند و مورد قضاوت قرار می‌دهند. درباره عوامل مؤثر بر شیوه پردازش این نشانه‌ها یا محرک‌ها، نظریه‌ها و اظهارات گوناگونی مطرح شده است.

برخی پژوهشگران (به عنوان مثال، فورگاس^۱، ۱۹۹۴، ۱۹۹۵) بر این باورند که عوامل موقعیتی، مانند حالت‌های خلقی^۲ موقت، نقش پیش‌بینی کننده‌ای در پردازش اطلاعات هیجانی دارند؛ به گونه‌ای که افراد در حالت‌های خلقی شاد، به جنبه‌های مثبت، و در حالت‌های خلقی غمگین، به جنبه‌های منفی امور توجه می‌کنند و برخی نیز (به عنوان مثال، راستینگ^۳، ۱۹۹۸) معتقدند که افراد ترجیحاً محرک‌هایی را پردازش می‌کنند که از لحاظ هیجانی با آمادگی‌های بنیادی پایدار، مانند صفات آنها شخصیتی همگرا است.

مطالعه آثار خلق بر پردازش اطلاعات، یکی از حوزه‌های مورد علاقه روانشناسان بالینی، روانشناسان شناختی و روانشناسان اجتماعی بوده است. احساسات ملایم روزمره یا حالت‌های خلقی،

1 - Forgas, J. P.

2 - mood states

3 - Rusting, C. I.

چگونگی قضاوت و پردازش اطلاعات افراد را تغییر می‌دهند. در واقع می‌توان گفت که عاطفه^۱ تأثیر نافذی بر شیوه نگرش ما به جهان دارد.

با توجه به سیر مطالعه درباره آثار همگرایی با خلق، می‌توان پی‌برد که اغلب به بررسی حافظه (به عنوان مثال، بلینی^۲، ۱۹۸۶) و قضاوت همگرا با خلق (به عنوان مثال، فورگاس و همکاران، ۱۹۸۴؛ مایر^۳ و همکاران، ۱۹۹۲؛ باربر^۴، ۲۰۰۱) پرداخته شده است. پژوهش درباره رابطه بین خلق و حافظه در طی پنج دهه گذشته به شدت گسترش یافته است. گرچه قبل از سال ۱۹۷۰، مطالعات محدودی در مورد خلق و حافظه انجام شده؛ مطالعه این موضوع یک زمینه فعال پژوهشی نبوده است. به دلایلی این وضعیت به گونه قابل ملاحظه‌ای از سال ۱۹۷۵ تغییر یافته است: یکی از این دلایل، پذیرفتن اهمیت عاطفه در حافظه توسط بسیاری از روانشناسان شناختی است که این اهمیت قبلاً بیشتر توسط روانشناسان بالینی و اجتماعی مورد توجه قرار گرفته بود؛ عامل دوم، گسترش شیوه‌های آزمایشگاهی بود که اجازه می‌داد خلق و حافظه در آزمایشگاه نیز همانند محیط‌های بالینی مطالعه شود و عامل سوم، رشد چارچوب‌های نظری است که بر خلاف گذشته، هیجان و شناخت را در کنار یکدیگر و نه به صورت مستقل در برمی‌گیرد (الیس^۵ و مور^۶، ۱۹۹۹).

بسیاری از موقعیت‌ها و رویدادهایی که ما در زندگی روزمره با آنها مواجه می‌شویم مبهم هستند. یک بعد اصلی پردازش هیجانی این است که افراد چگونه محرک مبهم را تفسیر می‌کنند؛ بنابراین، یکی از آثار خلق بر شناخت، شامل قضاوت همگرا با خلق است. اگر چه نقش هیجان‌ها در تفکر و قضاوت، به طور معمول در فلسفه به خوبی شناسایی شده است، روانشناسان این موضوع را نسبتاً دیر بررسی کردند و اغلب تحقیق‌ها در این زمینه، در دو سه دهه گذشته انجام شده است. درک بهتر نقش عاطفه در قضاوت، هم در زندگی خصوصی و هم در زندگی شغلی، بسیار مهم است. بسیاری از روانشناسان اجتماعی جدید به جای رفتار، به قضاوت‌ها علاقه‌مند هستند؛ روشنگری نقش عاطفه در قضاوت، همچنین با پژوهش در زمینه نگرش‌ها^۷، ادراک فرد، قانع‌سازی^۸، ارتباط و ... مرتبط است. آثار

1 - affect
2 - Blaney, P. H.
3 - Mayer, J. D.
4 - Erber, R.
5 - Ellis, H. C.
6 - Moore A, B.
7 - attitudes
8 - persuasion

عاطفه بر قضاوت، همچنین از امور اساسی در برخی زمینه‌های کاربردی، مانند روانشناسی بالینی، روانشناسی سازمانی، روانشناسی صنعتی و روانشناسی سلامت^۱ است (فورگاس، ۱۹۹۴).

تبیین‌های نظری اولیه آثار خلق بر قضاوت، غالباً بر اساس اصول روان‌پویشی^۲ و یا شرطی‌سازی^۳ بوده است. فشباخ^۴ و سینگر^۵ (۱۹۵۷؛ به نقل از فورگاس، ۱۹۹۵) در مطالعه‌ای پی بردند آزمودنی‌هایی که از شوک‌های الکتریکی ترسیده بودند، گرایش داشتند که دیگران را به گونه مبالغه‌آمیزی "ترسیده و مضطرب" ادراک کنند و وقتی تلاش می‌کردند که ترسشان را سرکوب کنند، این گرایش آنها بیشتر می‌شد. این واکنش به عنوان نتیجه فرایند فرافکنی^۶ روان تحلیل‌گری تفسیر شد. "سرکوبی"^۷، تمایل به فرافکنی ترس به موضوع اجتماعی دیگر را تسهیل می‌کند؛ در واقع آنها این فرایند را به عنوان الهام عاطفه^۸ در شناخت توصیف کردند؛ ولی آنها تاکنون قادر نبوده‌اند که به گونه درست، مکانیسم‌های شناختی زیربنای چنین الهام عاطفه‌ای را معین کنند.

همگام با تحولات فکری در روانشناسی، تبیین سوگیری‌های عاطفی در قضاوت، در نهایت از روان‌پویشی به نظریه‌های شرطی‌سازی محول شد. الگوی فرض شده توسط برن^۹ و کلور^{۱۰} (۱۹۷۰؛ به نقل از فورگاس، ۱۹۹۵) مطرح می‌کند که اصول تقویت و شرطی‌سازی کلاسیک می‌تواند بسیاری از آثار عاطفه بر قضاوت‌های ارزیابانه^{۱۱} را تبیین کند. مطابق با این دیدگاه، حالت‌های عاطفی به واسطه تجارب قبلی شرطی می‌شوند. وقتی قضاوت‌ها در حضور یک واکنش عاطفی شرطی موجود، انجام می‌شوند، عاطفه ممکن است به محرک جدید (به واسطه تداعی موقت^{۱۲} و فضایی^{۱۳}) مرتبط شود و بر قضاوت‌های ارزیابانه در مورد آن تأثیر بگذارد؛ اگرچه شرطی‌سازی آشکارا در برخی واکنش‌های عاطفی، نقش ایفا می‌کند، اما به عنوان یک نظریه کامل درباره آثار خلق بر قضاوت‌های اجتماعی، برجسته نیست؛ زیرا بعد شناختی را شامل نمی‌شود.

1 - health psychology
2 - psychodynamic
3 - conditioning
4 - Feshbach, S.
5 - Singer, R.D.
6 - projection
7 - suppression
8 - affect infusion
9 - Byrne, D.
10 - Clore, G. L.
11 - evaluative
12 - temporal
13 - spatial

نظریه‌های معاصر عاطفه و قضاوت، بدون شباهت به اصول روان‌پویشی و شرطی‌سازی، غالباً شناختی هستند. در پی صورت‌بندی‌های روان‌پویشی و رفتارگرایی که قبلاً غالب بودند، الگوهای پردازش اطلاعات، مشهورترین رویکردها، برای درک آثار خلق بر شناخت و قضاوت به شمار می‌روند (فورگاس، ۱۹۹۰). الگوهای اخیر، عاطفه را به عنوان یک مؤلفه یا درون داد در دستگاه پردازش اطلاعات و بازیابی بررسی می‌کنند. در این زمینه، دو نظریه اصلی پیشنهاد شده‌اند که هر دو بر نقش کیفی و اطلاعاتی عاطفه در ساختار قضاوت‌ها تمرکز می‌کنند و هر دو در پی آن هستند که سوگیری‌های قضاوتی همگرا با خلق را که از مطالعات به دست آمده است، تبیین کنند. این دو نظریه عبارتند از: الگوی عاطفه به عنوان اطلاعات^۱ و الگوی عاطفه به عنوان آماده‌ساز^۲.

تفاوت‌های فردی در پردازش هیجانی همچنین ممکن است نتیجه صفات شخصیتی پایداری باشد که افراد را مستعد پردازش اطلاعاتی می‌کنند که از لحاظ هیجانی با آن صفات همگرا است. مطالعات چندی نشان داده‌اند که افراد به گونه انتخابی به رویدادهایی توجه می‌کنند، یا رویدادهایی را بازیابی و بازسازی می‌کنند که با صفات شخصیتی بنیادی آنها هماهنگ هستند (به عنوان مثال، برادلی^۳ و موگ^۴، ۱۹۹۴؛ راستینگ و لارسن^۵، ۱۹۹۸؛ گومز^۶ و همکاران، ۲۰۰۲، ۲۰۰۴). این پردازش انتخابی ممکن است مخصوصاً برای صفاتی که دارای مؤلفه هیجانی هستند (مانند صفت اضطراب و یا صفت خشم)، و یا صفاتی که با حالت‌های عاطفی ارتباط قوی دارند (مانند صفات برونگردی و نوروزگرایی)، بارز باشد. فرض بر این است افرادی که در صفات دارای حالت هیجانی مثبت، نمره بالایی دریافت می‌کنند، بیشتر به اطلاعات خوشایند توجه می‌کنند و آن اطلاعات را بهتر به خاطر می‌آورند؛ همچنین افرادی که در صفات دارای حالت هیجانی منفی، نمره بالایی دریافت می‌کنند، بیشتر به اطلاعات ناخوشایند توجه می‌کنند و آن اطلاعات را بهتر به یاد می‌آورند.

نظریه روان‌بنه بک^۷ (۱۹۷۶؛ بک و کلارک، ۱۹۸۸ و...؛ به نقل از راستینگ، ۱۹۹۸) دربارهٔ افسردگی و اضطراب، بر پیشینه پژوهش‌های مربوط به نقش صفات شخصیتی پایدار بر پردازش

1 - affect- as- information

2 - affect- as- priming

3 - Bradley, B. P.

4 - Mogg, K.

5- Larsen, R. J.

6 - Gomez, A.

7 - Beck, A. T.